

Colofon

DUIN, jaargang 42, nummer 3,
herfst 2019

ISSN - 0168-7948

Redactie

Bas Arens, Peter van den Berg,
Annelies Boutellier, Adriaan en
Sytske Dijkse, Jos Lap, Arjen Kok,
Marijke Kooijman, Hanneke Mesters,
Frans Micklinghoff, Joost van Reisen,
Julius Röntgen

Eindredacteur

Antje Ehrenburg - antje-ehrenburg.nl

Fotoredacteur

Ronald van Wijk

Vormgeving en opmaak

René van Rossum
Puffin dtp & fotografie

Druk

Veldhuis Raalte

Redactieadres

DUIN, Rapenburg 8,
2311 EV Leiden
Tel: 071-5143719
stichting@duinbehoud.nl
www.duinbehoud.nl

Donateurschap

Beschermheer/vrouwe vanaf € 100,-
Instellingen € 40,-
Particulieren € 21,-
Studenten / 65+ € 17,-
Losse abonnementen € 60,-

Betalingen

NL38ASNB8804514132
© Stichting Duinbehoud
Nieuwe donateurs van de
Stichting Duinbehoud kunnen
zich aanmelden op het redactieadres.

Bij de voorkant

Platbuik, pioniersoort van ondiepe
duinplassen met kale bodem.
Foto: Filip van Boven

Inhoud DUIN

is een kwartaaluitgave van de Stichting Duinbehoud. Deze stichting zet zich in voor bescherming en herstel van de oorspronkelijke natuur in de duinen en voor het belang van de natuurgerichte recreant.

6

Libellen in de duinen

Twintig jaar libellen tellen in Zuid-Kennemerland heeft een schat aan kennis opgeleverd. Veel soorten gaat het voor de wind! Over het hoe en waarom vertelt Piet Veel ons meer.

10

Herfstseer op de Wadden

Hoe heerlijk is het om uit te waaien op de Waddeneilanden in de herfst? Even helemaal niets hoeven, en overal de elementen zien, ruiken, horen en voelen. Een kleurrijke sfeerimpressie.

18

Bergen en duinen

In Bergen (NH) streken begin 20^e eeuw verschillende kunstenaars neer, en stichtten daar de Bergense School. Voorloper Job Graadt van Roggen schilderde prachtige duinlandschappen. Dit najaar in een speciale expositie te zien in Museum Kranenburg.

En verder:

2 Column

4 Dwars door de duinen

13 Recensies

14 Spanjaards Duin, graven voor duinvallei

16 Duinen in beeld

22 Duinen op IJslaan

25 DUINEN BEDANKT

26 DUNEA Cultuurhistorische wandelingen

28 Mijn duin

30 Stuifduin

32 Duinleven: abnormaal

Sponsors

DUIN wordt gesponsord door PWN, Dunea en Waternet. Samen willen we laten zien dat de duinen het beschermen waard zijn. Stichting Duinbehoud zal zich echter niet laten beperken in het ondernemen van acties die zij noodzakelijk acht.

Abnormaal, gewoonweg

Het zou abnormaal zijn als alles altijd normaal was. Zo viel mijn oog vorig jaar op enkele bloemen van een dauwbraam: ze waren anders. Het bleek dat ze zes van die witte bloemblaadjes (kroonbladen) hadden. Gewoonlijk zijn dat er vijf. Niet echt zo zeldzaam als een schaap met vijf poten, een zevenpotig insect of een spin met negen lopers. Bij enkele planten varieert het aantal kroonblaadjes. Kruipganzerik bijvoorbeeld telt vier óf vijf kroonbladen. Bij de dauwbraam zal het zoeken zijn naar zestallige bloemen. Dit jaar ging ik weer op zoek naar dit braamstruikje, maar vond hem niet. Zo'n afwijking zou wel eens het exemplaar eigen kunnen zijn. Niet getreurd, in zijn ruime omgeving stond kruisbladgentiaan, bitterling, kleine ruit, moeras-wespenorchis, rode en stijve ogentroost, en geelhartje, om maar enkele leuke soorten te noemen. Kenners weten nu waar ik mij bevond.

Ik ging weer verder, fietsend over het duinpad, en nog geen tien kilometer later viel mij iets anders op: het groeide direct langs het pad, een zandkoolplantje. Dit plantje, ook bekend als rucola, groeit bij duizenden in de duinen dicht bij zee. Maar dit exemplaar had een bandvormige stengel: heel breed, als een stokje van een waterijsje. Deze afwijking komt vaker voor, ook bij andere planten. De flora van Heimans, Heinsius en Thijssse geeft deze afwijking achterin weer met enkele afbeeldingen. Oudere flora's noemden

deze afwijkingen monstrositeiten. Eerder dit jaar zag ik schermhavikskruid met bandvorming. Het leek of er een boeketje bloemen bovenin geplaatst was. Vorig jaar, in het duin, vond ik slangenkruid met twee bandvormige stengels, en ooit eens bandvormig duinkruiskruid. Waardoor die afwijkingen ontstaan, vertellen mijn boekjes niet. Ik loop echter achter. Onkruidbestrijding zou een oorzaak kunnen zijn, maar het komt dus ook voor in de duinen, en ook in een ver verleden.

Men wees mij dit jaar op enkele witbloemige hondstongplanten. Normaal zijn die bruinrood, maar de flora's vertellen er altijd bij: zelden wit. Ook slangenkruid wil wel eens witte bloemen hebben. Het komt misschien voor bij maar een op de tienduizend planten, maar het valt op. Het zal voor de bestuiving niet zo gunstig zijn: hommels bezoeken liefst gelijk uitziende bloemen, waarvan ze weten dat er iets te halen valt. Losse witte exemplaren slaan ze eerder over. Misschien kiezen vlinders op dezelfde wijze hun bloemen uit. Ik raad u aan te letten op allerlei afwijkingen. Misschien vertellen afwijkingen aan onderzoekers indirect hoe alles functioneert bij de gewone exemplaren. •

Tekst: Peter van den Berg
Foto: Ronald van Wijk